

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» (щодо посилення парламентського контролю за діяльністю тимчасового керівництва та забезпечення безперервності його функціонування)

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

У серпні 2025 року Кабінетом Міністрів України було прийнято рішення про покладення тимчасового виконання обов'язків Голови Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі — АРМА, Агентство) на заступника Голови Агентства з питань європейської інтеграції.

Проте правозастосовна та управлінська діяльність тимчасового керівника протягом майже року засвідчила системну кризу в управлінні арештованими активами, інституційну неспроможність та неефективність у використанні бюджетних коштів, що безпосередньо завдає шкоди фінансово-економічним інтересам держави в умовах воєнного стану.

Зокрема, виявлено такі критичні деструктивні тенденції:

- Агентство виявилось нездатним забезпечити належне функціонування та наповнення Єдиного державного реєстру активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні. Наразі відсутня консолідована й точна інформація про правовий статус, фізичний стан та характеристики понад 42 000 об'єктів заарештованого майна.

- Офіційні показники виконання бюджету 2025 року за КПКВК 6431010 («Заходи з управління активами, бюджетна підтримка») свідчать про повну управлінську пасивність. Із виділених державою 98,6 млн грн на оцінку, охорону та управління активами було освоєно лише 371 тис. грн. Рівень невикористання асигнувань сягнув критичних 99,6%. Як наслідок, за рахунок цих коштів не укладено жодного договору складського зберігання чи охорони майна, що призводить до фізичного руйнування та знецінення стратегічних активів.

- Фінансові показники надходжень до бюджету від управління арештованими активами скоротилися майже в чотири рази порівняно з попередніми аналогічними періодами.

- Починаючи з грудня 2025 року, в АРМА фактично заблоковано процес реалізації активів - це призводить до штучного невиконання законних судових ухвал про реалізацію майна (зокрема, у справах № 761/46408/25 та № 161/26894/25). Конкурси на електронній платформі «Прозорро.Продажі» умисно затягуються, через що майно простоє, втрачає економічну вартість замість генерування прибутку для оборонних потреб держави.

- На керівні посади в Агентстві, зокрема до підрозділу внутрішньої безпеки, поза конкурсом призначалися особи, які є фігурантами кримінальних проваджень щодо маніпуляцій з державними базами даних.

- Одночасно повністю проігноровано вимоги закону щодо формування та забезпечення діяльності Ради громадського контролю при АРМА, що повністю ліквідувало цивільний нагляд за органом.

Відповідно до статті 85 Конституції України, до повноважень Верховної Ради України належить здійснення парламентського контролю у межах, визначених цією Конституцією та законами. Враховуючи особливий статус АРМА як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, виникла нагальна потреба в посиленні саме парламентського контролю за його діяльністю.

Законопроект спрямований на надання Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики права офіційно констатувати факт неналежного виконання обов'язків тимчасовим керівником АРМА, із запровадженням імперативного триденного строку для Кабінету Міністрів України щодо усунення такого управління від посади.

2. Цілі та завдання прийняття проекту акта

Метою законопроекту є відновлення належного державного управління у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, посилення механізмів підзвітності АРМА перед суспільством та парламентом, а також очищення органу від некомпетентних кадрів.

Основним завданням акта є встановлення чіткої правової процедури припинення тимчасового виконання обов'язків Голови АРМА у разі встановлення факту професійної некомпетентності чи неналежного виконання покладених завдань профільним парламентським комітетом.

3. Загальна характеристика і основні положення проекту акта

Проектом закону пропонується:

1. У частині сьомій статті 3, усунувши дублювання та зафіксувавши, що у разі припинення повноважень або відсторонення Голови АРМА та його заступників (або у разі визнання їхньої роботи незадовільною), Кабмін покладає обов'язки на іншу посадову особу Агентства з-поміж керівників самостійних структурних підрозділів.

2. Впровадити дієвий механізм контролю, якщо профільний Комітет Верховної Ради України ухвалює рішення про неналежне виконання обов'язків тимчасовим керівником АРМА, Кабінет Міністрів України зобов'язаний у триденний строк звільнити цю особу від виконання обов'язків та призначити нового керівника.

3. Частину третю статті 7 доповнено нормою, яка врегульовує внутрішнє поточне заміщення заступників Голови АРМА у разі їхньої відсутності, відсторонення чи припинення повноважень за наказом Агентства.

4. Стан нормативно-правової бази у сфері правового регулювання

Сферу правового регулювання у цій галузі становлять: Конституція України, Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», Закон України «Про Кабінет Міністрів України», Закон України «Про комітети Верховної Ради України».

Реалізація положень цього законопроекту не потребує внесення змін до інших законодавчих актів.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень законопроекту не потребуватиме видатків з Державного бюджету України.

Натомість прийняття акта матиме позитивний фінансово-економічний ефект. Усунення системного управлінського хаосу, відновлення конкурсних процедур з реалізації майна, розблокування процедур оцінки й передачі в управління арештованого майна (включаючи великі інфраструктурні та виробничі об'єкти) дозволить суттєво збільшити надходження до державного бюджету.

6. Прогноз результатів прийняття проєкту акта

Прийняття цього Закону забезпечить:

- Ефективний баланс стримувань і противаг через реалізацію контрольної функції Верховної Ради України щодо антикорупційних органів;
- Оперативне антикризове реагування на випадки інституційної деградації керівництва АРМА;
- Розблокування реалізації та належного управління арештованими активами ворога і корупціонерів, що безпосередньо посилить економічну стабільність держави в умовах воєнного стану;
- Підвищення рівня прозорості, відновлення довіри громадян та міжнародних партнерів до системи антикорупційних органів України.

Народний депутат України

Олександр ТКАЧЕНКО

